

MESTNA KNJIŽNICA GROSUPLJE

Lucija Tomažin

**PROJEKT ZELENA ČITALNICA KOT POČITNIŠKA DEJAVNOST
MESTNE KNJIŽNICE GROSUPLJE**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Grosuplje, 2024

Ključna dokumentacijska informacija

Ime in PRIIMEK: Lucija TOMAŽIN

Naslov pisne naloge: Projekt Zelena čitalnica kot počitniška dejavnost Mestne knjižnice Grosuplje

Kraj: Grosuplje

Leto: 2024

Št. strani: 20

Št. slik: 0

Št. preglednic: 8

Št. prilog: 3

Št. strani prilog: 5

Št. referenc: 17

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v: Mestni knjižnici Grosuplje.

Mentor v času strokovnega usposabljanja: Urška Emeršič, Mestna knjižnica Grosuplje.

UDK: 027.625:379.8(497.4Grosuplje)(047.31)

Ključne besede: šolske počitnice, bralna kultura, branje, bibliopedagoška dejavnost, projekti, splošne knjižnice.

Izvleček

Projekt Zelena čitalnica se v Mestni knjižnici Grosuplje izvaja že tretje leto zapored. Projekt je namenjen vsem otrokom, ki aktivno preživljajo šolske poletne počitnice, hkrati pa spodbuja tudi medgeneracijsko povezovanje, saj pri njem sodelujejo tudi starši in starejši prebivalci. Namen projekta je spodbujanje bralne kulture tudi v času počitnic, hkrati pa želi knjižnica z njim spodbuditi tudi povezovanje različnih lokalnih društev, saj se projekt odvija na različnih lokacijah znotraj občine. Cilj raziskave je bil ugotoviti, kako otroci spremljajo projekt in kako priljubljene so posamezne dejavnosti znotraj slednjega. Raziskava je temeljila na kvantitativnem in kvalitativnem raziskovalnem pristopu. Poleg statističnega prikaza številčnosti obiska sta bili uporabljeni še metodi intervjuja in opazovanja z udeležbo. Knjižničarka je bila pri izvedbi projekta zelo aktivna, hkrati pa so otroci pokazali veliko zanimanje za posamezne aktivnosti. Rezultati opazovanja so pokazali, da je projekt Zelena čitalnica dobro sprejet in da ga je dobro nadaljevati tudi v prihodnjih letih. V bodoče bi lahko raziskali, koliko novih članov knjižnica pridobi s projektom, koliko udeležencev je stalnih in koliko novejših, ter izvedli analizo številčnosti obiska glede na posamezne lokacije. S predstavitvijo projekta in raziskavo želimo k podobnim dejavnostim spodbuditi tudi druge knjižnice, saj se je izbrana dejavnost Mestne knjižnice Grosuplje izkazala kot uspešna.

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem mentorici in direktorici Mestne knjižnice Grosuplje, Urški Emeršič, za pomoč pri nastajanju dela.

Prav tako se zahvaljujem tudi vsem sodelavcem za spodbudne besede med nastajanjem dela.

Hvala tudi družini, mojemu Alešu in Otji, za vse potrpežljive dni.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	1
2 PROAKTIVNA SPLOŠNA KNJIŽNICA IN BRALNA KULTURA	2
3 MESTNA KNJIŽNICA GROSUPLJE IN NJENE BIBLIOPEDAGOŠKE DEJAVNOSTI	3
4 PROJEKT ZELENA ČITALNICA.....	6
5 RAZISKAVA.....	8
5.1 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE	8
5.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN ZNANSTVENE DOMNEVE (TEZE)	9
5.3 METODOLOGIJA	9
5.3.1 Uporaba metode intervjuja.....	10
5.3.2 Uporaba metode opazovanja.....	11
6 REZULTATI.....	13
7 RAZPRAVA Z ZAKLJUČKI.....	17
8 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA.....	19

Kazalo preglednic

Preglednica 1: Statistika obiska Zelenih čitalnic.....	13
Preglednica 2: Sodelovanje pri aktivnostih – otroci	14
Preglednica 3: Sodelovanje med knjižničarko in otroki med dejavnostjo – knjižničarka	14
Preglednica 4: Odziv otroka na dejavnost.....	15
Preglednica 5: Uvodna motivacija knjižničarke pred dejavnostjo	15
Preglednica 6: Sodelovanje med knjižničarko in otroki med dejavnostjo – otroci.....	16
Preglednica 7: Zaključevanje dejavnosti – knjižničarka	17
Preglednica 8: Zaključevanje dejavnosti – otroci	17

Kazalo prilog

Priloga 1: Intervju s knjižničarkama	I
Priloga 2: Izjava o soglasju	III
Priloga 3: Opazovalna shema.....	IV

1 UVOD

V času šolskih počitnic v mnogih splošnih knjižnicah potekajo različne dejavnosti, ki spodbujajo bralno pismenost in bralno kulturo. Ker knjižnice stremijo k čim večjemu vključevanju v družbo, ponudbi raznolikih storitev za uporabnike in proaktivnosti, se je leta 2022 Mestna knjižnica Grosuplje lotila projekta Zelena čitalnica. Ta je bil sprva namenjen predvsem osnovnošolcem, ki aktivno preživljajo šolske poletne počitnice, nato pa se je razvil v medgeneracijsko povezovanje, saj so pri izvedbi začeli sodelovali tudi starejši lokalni prebivalci s pripovedovanjem zgodb.

Knjižnice poleti izvajajo različne dejavnosti, saj želijo privabiti bralce, ideja o Zeleni čitalnici pa je nastala, ker je Mestna knjižnica Grosuplje želela svoje dejavnosti izvajati tudi izven zidov knjižnice, v okoliških krajih občine, kjer so njene storitve težje dostopne. V projektu sodeluje s številnimi lokalnimi prebivalci, ki ponudijo prostor za izvedbo projekta, s čimer dosega bralce iz občine, ki jim knjižnica ni fizično blizu, poleg tega pa spodbuja tudi medgeneracijsko povezovanje in promovira knjižnico s spodbujanjem okoliških prebivalcev k vpisu.

V teoretičnem delu pisne naloge se bomo poglobili v spoznanja nekaterih avtorjev, predvsem s področja proaktivne splošne knjižnice, vrednotenja delovanja splošnih knjižnic, bralne kulture, bralne pismenosti, medgeneracijskega povezovanja, knjižnic za družine, strokovnih priporočil in standardov za splošne knjižnice in se dotaknili tudi promocije knjižničnih dejavnosti. V nadaljevanju se osredotočamo na bibliopedagoške dejavnosti v Mestni knjižnici Grosuplje, med katere sodi tudi projekt Zelena čitalnica, katerega cilj je širjenje bralne kulture in aktivno preživljanje prostega časa v času šolskih počitnic.

V empiričnem delu predstavljamo raziskavo, ki temelji na kvantitativnem in kvalitativnem pristopu. Najprej smo izvedli intervju s knjižničarkama, ki vodita projekt Zelena čitalnica, nato pa smo na podlagi njunih odgovorov oblikovali temeljna raziskovalna vprašanja, znanstvene domneve (teze) in opazovalno shemo kot pripomoček za beleženje opazovanih vedenj. Pri opazovanju smo bili pozorni na vedenje otrok in knjižničarke, pri čemer nas je zanimalo, kako aktivno deluje slednja, kako projekt spremljajo otroci in kako slednji sodelujejo pri posameznih aktivnostih. Naredili smo tudi statistično analizo obiska Zelenih čitalnic. Odgovoriti smo si želeli na štiri raziskovalna vprašanja ter potrditi tri domneve (teze), predvsem pa smo želeli

izvedeti, v kolikšni meri je med otroki zaželen projekt Zelena čitalnica in posamezne aktivnosti znotraj projekta in na katerih področjih še obstajajo možnosti za izboljšave.

2 PROAKTIVNA SPLOŠNA KNJIŽNICA IN BRALNA KULTURA

Knjižnica mora za uspešno delovanje v svojem lokalnem okolju delovati proaktivno oziroma nenehno iskati možnosti za napredek. Model proaktivne splošne knjižnice, ki ga predstavi Vilar (2017), vključuje štiri glavne dimenzije, in sicer:

- **odnos** – kakšen je odnos knjižničarjev do bralne kulture in bralne pismenosti,
- **organizacijski dejavniki** – kakšni so pogoji za delo, politika delovanja, načrtovanja itd.,
- **aktivno delovanje knjižnice** – ciljno delovanje glede na strategijo delovanja in
- **vrednotenje delovanja.**

V pisni nalogi smo se osredotočili predvsem na dimenzijo vrednotenja delovanja že obstoječe dejavnosti, ki je bila ustvarjena z namenom širjenja bralne kulture in promocije splošne knjižnice v naši občini. Vrednotenje v knjižnici je pomemben dejavnik, ki pa ga splošne knjižnice zelo redko izvajajo, kar je s svojo raziskavo ugotovila tudi Vilar (2017). Merjenje in vrednotenje delovanja splošnih knjižnic je tudi eden od strateških ciljev strategije razvoja slovenskih splošnih knjižnic med letoma 2022 in 2027. Splošne knjižnice želijo s pomočjo vrednotenja ugotoviti, ali so določene dejavnosti sploh uspešne oziroma učinkovite pri izpolnjevanju določenih vlog in nalog (Strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2022–2027, 2022).

Splošne knjižnice se danes srečujejo s številnimi raznolikimi aktivnostmi, saj njihova vloga ni zgolj zagotavljanje dostopnosti gradiva, ampak tudi razvijanje bralne kulture in bralne pismenosti (Vilar, 2017). Pečjak (2010, str. 15) navaja, da je »temeljni element vseh pismenosti bralna pismenost«. Tudi Vilar (2017) bralno pismenost opredeljuje kot predpogoj za udejstvovanje v bralni kulturi, ki poteka vse življenje in posameznikom omogoča razumevanje, kritično vrednotenje in uporabo pisnih informacij.

Avtorica Chall (1983, v Pečjak, 2010) je objavila model bralnih stopenj, ki so bile sestavljene za pomoč ocenjevalcem oziroma pedagogom pri njihovem delu, saj so na njihovi podlagi lahko

ugotovili, ali določen učenec zaostaja oziroma prehiteva v razvoju bralnih sposobnosti. Chall razvoj branja in bralne pismenosti razdeli na več stopenj:

- stopnja 0 – predbralno obdobje oziroma priprava na branje (od rojstva do 6. leta),
- stopnja 1 – obdobje začetnega branja ali dekodiranja (med 6. in 7. letom),
- stopnja 2 – utrjevanje spretnosti branja oziroma tekoče branje (med 7. in 8. letom),
- stopnja 3 – branje za učenje oziroma odkrivanje pomena (med 9. in 14. letom),
- stopnja 4 – večstranski pogled na prebrano, odnosi in stališča do prebranega (med 14. in 18. letom),
- stopnja 5 – konstrukcija in rekonstrukcija – pogled na svet (od 18. leta naprej).

Vsak bralec pa je individualen in nekateri posamezniki določeno stopnjo lahko dosežejo veliko prej kot drugi, zato je to zgolj okvirna razporeditev (Pečjak, 2010).

V Strokovnih priporočilih in standardih za splošne knjižnice (2018) je podrobno predstavljena tudi knjižnična vloga bralne kulture in bralne pismenosti otrok. Namen uresničevanja te vloge je spodbujanje branja, razvoj bralne pismenosti, bralnih interesov, odnosa do branja itd. Knjižnica to vlogo izpolnjuje tako, da zagotavlja bralne vire in pomoč pri uporabi knjižnice, izvaja promocijske in motivacijske dogodke za predstavitev branja in njegove koristnosti ter izobraževalne dogodke o branju, ozavešča starše, da skrbijo za otrokov bralni razvoj itd. S tem ko knjižnica uspešno izvaja tovrstne dogodke, lokalna skupnost oziroma posamezniki pridobijo veliko koristi, kot so npr. »višja raven otrokovega razvoja, bralne in drugih pismenosti, višja raven učnih dosežkov, kakovostno preživljanje prostega časa in medkulturno razumevanje« (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2018, str. 35).

3 MESTNA KNJIŽNICA GROSUPLJE IN NJENE BIBLIOPEDAGOŠKE DEJAVNOSTI

Mestna knjižnica Grosuplje je splošna knjižnica, katere ustanoviteljice so tri občine – Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje, s skupno okoli 43.000 prebivalci. V okviru zavoda delujejo osrednja knjižnica Grosuplje, enota Dobrepolje in enota Ivančna Gorica, pri čemer ima slednja poleg krajevne knjižnice še izposojevališče v Zagradcu (Mestna knjižnica Grosuplje, 2023).

Predhodnica knjižnice je bila knjižnica D.P.D Svoboda Grosuplje, ustanovljena leta 1952, ki je prevzela vlogo društvenih in sindikalnih knjižnic (Mestna knjižnica Grosuplje, 2023). Leta 1962 je bila ustanovljena Ljudska knjižnica Grosuplje, leta 1967 pa je knjižnica dobila prvega knjižničarja (Mestna knjižnica Grosuplje, 2024).

V zgodnjih sedemdesetih letih se je knjižnica iz Müllerjeve hiše preselila v Koščakovo hišo, ki je ena najstarejših zgradb v Grosuplju (Mestna knjižnica Grosuplje, 2010). Obnovljena je bila leta 2007, kasneje pa so poleg nje zgradili tudi novejši del (Mestna knjižnica Grosuplje, 2010). V novejšem delu se danes nahajata knjižnična zbirka in izposojevališče, v Koščakovi hiši pa so: galerija, domoznanska soba, ustvarjalnica (v preteklosti kavarna), dvorana, Koščakova soba in prostori uprave. Poleg drugih, daje knjižnica veliko pozornost na bibliopedagoško in andragoško dejavnost, domoznanstvo in izvedbo različnih projektov..

Steinbuch idr. (2010, str. 68) poudarjajo, da je bibliopedagoška dejavnost »načrtna izobraževalna, vzgojna in motivacijska aktivnost za razširjanje znanja o vrstah informacijskih virov, poti do njih in njihovi uporabi za samostojno, uspešno, učinkovito in etično rabo informacij«. Knjižnice letno pripravljajo več bibliopedagoških dejavnosti, ki so namenjene predšolskim in šolskim otrokom. V proces bibliopedagoškega izobraževanja uporabnikov sodijo izobraževanje uporabnikov, seznanjanje s knjižničnimi pravili, spodbujanje bralne pismenosti, širjenje bralne kulture, podpiranje učenja branja ter promocija knjige in branja (Kavšek, 2020).

Tudi Mestna knjižnica Grosuplje ponuja širok nabor brezplačnih bibliopedagoških dejavnosti, in sicer:

- Pravljične urice in pravljичno-igralne urice

Pravljične urice so namenjene otrokom od 4. do 9. leta starosti in potekajo enkrat tedensko od meseca oktobra do meseca maja. Posamezna pravljіčna urica traja 30–45 minut, v tem času pa se otroci in knjižničarka predstavijo in srečanje pričnejo s krajšim pogovorom, nato pa sledi pripovedovanje zgodbe in z zgodbo povezano ustvarjanje.

Pravljіčno-igralne urice se izvajajo enkrat mesečno, od meseca oktobra do meseca maja, in so namenjene otrokom od 2. do 4. leta starosti. Celotna dejavnost traja 20–30 minut, pri čemer

otroci najprej prisluhnejo krajši zgodbi, nato pa sledi igranje z igračkami, ki jih ima knjižnica na voljo za bibliopedagoške dejavnosti (tj. didaktične igrače, plišaste igrače itd.).

- Zelena čitalnica

Projekt Zelena čitalnica je podrobneje predstavljen v 4. poglavju.

- Knjižnica igrač

Knjižnica igrač je namenjena družinam in omogoča dodatno medsebojno povezovanje oziroma spoznavanje. Projekt se izvaja v sodelovanju z Vzgojnovarstvenim zavodom Kekec Grosuplje in poteka celotno šolsko leto, enkrat tedensko po 2 uri. V tem času se otroci lahko igrajo v pravljčni sobi, kjer vzgojiteljice pripravijo nekaj igrač, ki so kasneje na voljo tudi za izposajo. Igrače, ki jih hrani knjižnica, so zelo raznolike – motorične, gibalne, družabne, didaktične igre itd. Dodana vrednost so tudi likovne in ustvarjalne delavnice, ki jih organizirajo nekajkrat na leto in so namenjene celotnim družinam.

- Noč v knjižnici

Projekt Noč v knjižnici se je razvil leta 2022 in se izvaja dvakrat letno. Prva noč v knjižnici se izvaja okoli 23. aprila, ker takrat obeležujemo svetovni dan knjige in avtorskih pravic, druga pa okoli 20. novembra, na dan slovenskih splošnih knjižnic. Z dogodkom knjižnica privabi veliko število otrok, ki so sicer že njeni redni obiskovalci, in tudi tiste, ki vanjo še niso včlanjeni. V okviru omenjenega projekta za otroke pripravi spoznavne igre in ustvarjalne delavnice, ki jim običajno sledita še »lov za zakladom« po knjižnici in reševanje raznih ugank. Večer vključuje raznolike igre, spoznavanje knjižnice ter branje in pripovedovanje zgodb.

- Vodeni obiski vrtčevskih in šolskih skupin

Skozi celotno šolsko leto knjižnica nudi bibliopedagoške ure, ki vključujejo knjižno in knjižnično vzgojo. Po predhodnem dogovoru z mentorji šolskih in vrtčevskih skupin načrtuje obisk knjižnice in ga prilagodi določeni starostni stopnji. Obiski potekajo interaktivno in na otrokom prijeten način, pripovedovanje zgodb pa je prepleteno s spoznavanjem knjižnice in njenega namena.

- Sprejem drugošolcev med bralce

Mestna knjižnica Grosuplje je omenjeni projekt prvič izvedla leta 2015, ko je k sodelovanju povabila vse osnovne šole v občini Grosuplje. Projekt se je rodil z željo po motiviranju mladih »samostojnih bralcev«, da z osvojeno veščino branja tudi nadaljujejo. Dogodek izvaja proti koncu šolskega leta. Učenci z učitelji obiščejo knjižnico in si ogledajo krajšo gledališko predstavo. Nato sledita podelitev priznanj in majic samostojnim bralcem ter povabilo k sodelovanju v poletnem bralnem izzivu, ki poteka v času šolskih počitnic in otroke spodbuja k branju. Nato se otroci s knjižničarko sprehodijo po knjižnici, si jo ogledajo in si prvič samostojno izposodijo knjigo po lastni izbiri.

- Projekt Rastem s knjigo

Projekt Rastem s knjigo je nacionalni projekt, ki ga že 15 let vodi Javna agencija za knjigo RS. Namenjen je osnovnošolcem in srednješolcem, ki vsako leto dobijo v dar brezplačno javno financirano mladinsko leposlovno knjigo slovenskega avtorja. S tem se mlade spodbuja k branju slovenskih avtorjev in k obisku splošnih knjižnic (Javna agencija za knjigo RS, b. d.).

Osrednja enota Mestne knjižnice Grosuplje sodeluje s šolskimi knjižničarji ter učitelji in učenci vseh sedmih razredov iz občine Grosuplje. V začetku šolskega leta obiščejo knjižnico, ki jim pripravi interaktivno, dinamično knjižno in knjižnično vzgojo. Najprej jim na kratko predstavi poslanstvo splošnih knjižnic, nato pa sledita predstavitev in ogled knjižnice. Vsako leto se želi knjižnica še bolj približati mladim, zato za njih pripravlja različne interaktivne naloge, preko katerih se praktično seznani s knjižnico. Na koncu srečanja sledita predstavitev in izročitev knjige, ki jo predhodno izbere Javna agencija za knjigo.

4 PROJEKT ZELENA ČITALNICA

Namen projekta Zelena čitalnica je predstaviti knjižnično dejavnost tudi izven zidov knjižnice, v krajih, ki so nekoliko oddaljeni od središča občine. Projekt je bil narejen kot poletna dejavnost knjižnice, ki v svojih lokalnih skupnostih spodbuja bralno pismenost in bralno kulturo. Dejavnosti so bile sprva zasnovane predvsem za osnovnošolce, ki aktivno preživljajo šolske poletne počitnice. S projektom želi Mestna knjižnica Grosuplje vsako leto pridobiti tudi nove

člane in jim predstaviti svojo dejavnost, hkrati pa spodbujati bralno kulturo med ljudmi tudi v času poletnih počitnic.

Ideja o projektu Zelena čitalnica se je v Mestni knjižnici Grosuplje porodila leta 2022, spodbudil pa jo je projekt Knjižnice pod krošnjami, ki se vsako poletje izvaja po različnih krajih v Sloveniji. Projekt je nastal na podlagi ideje o promociji knjižnične dejavnosti tudi po drugih, nekoliko oddaljenih krajih občine, predvsem pa je privlačila ideja knjižnice izven zidov. Zelena čitalnica je nastala predvsem zaradi osnovnošolskih otrok, ki v teh mesecih aktivno preživljajo šolske počitnice na prostem. Na prizorišču Zelene čitalnice so se udeleženci lahko posedli na blazine, prelistali razpoložljive knjige, ustvarjali, igrali družabne igre in prisluhnili zgodbam, ki jih je pripovedovala knjižničarka. Za prostor se je knjižnica dogovorila z vodji nekaterih kulturnih domov in z nekaterimi osnovnimi šolami, ki so ji omogočili, da se lahko udeleženci dogodka v primeru dežja umaknejo pod streho. S projektom je privabila tudi celotne družine, saj le-ta temelji na medsebojnem povezovanju. Obiski celotnih družin so namreč velika želja vsake splošne knjižnice, saj družine z uporabo knjižnice ustvarjajo dinamično okolje in osebni, dolgoročen odnos z uporabniki (Resman, 2011).

Medtem ko so ostale bibliopedagoške dejavnosti v Mestni knjižnici Grosuplje večinoma namenjene zgolj določeni starostni skupini oziroma otrokom, je projekt Zelena čitalnica edinstven ravno zato, ker spodbuja medgeneracijsko povezovanje. Poleg otrok so namreč v njem sodelovali tudi starši, stari starši in drugi posamezniki. Nekateri starejši so se vanj vključili s pripovedovanjem življenjskih in drugih zgodb, prav tako pa je aktivno sodelovalo tudi nekaj staršev. Medgeneracijske dejavnosti namreč omogočajo deljenje spretnosti in usvajanje novih znanj (Sajtl, 2023). S tem ko starejši v projektu sodelujejo s pripovedovanjem življenjskih zgodb in pripovedi o običajih, mlajše udeležence poučujejo o življenju v preteklosti in jim prikazujejo tedanjo kulturo, običaje, misli in izkušnje (Sajtl, 2023).

Ena izmed temeljnih nalog knjižnic je tudi »spodbujanje povezovanja ter sodelovalne kulture in ustvarjalnosti v lokalni skupnosti« (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2018, str. 55). Njen osrednji namen je povezovanje prebivalcev lokalne skupnosti, kar je tudi eden od ciljev medgeneracijskih dejavnosti, pri čemer pa Sajtl (2023) opozarja tudi na nujnost spremljanja in vrednotenja medgeneracijskih projektov, saj je le tako mogoče doseči pričakovane rezultate.

Projekt Zelena čitalnica pa ne omogoča le medgeneracijskega sodelovanja, ampak je tudi večdimenzionalen. Poleg branja in ustvarjanja je v veliki meri prisotna tudi igra. Družabne igre so v knjižnicah prisotne že nekaj časa, ponekod si jih je mogoče tudi izposoditi (npr. projekt Knjižnica igrač). V Zelene čitalnici potekajo igre različnih oblik – družabne igre, gibalne igre s petjem, kvizi, športne igre, didaktične igre, izobraževalne igre itd.

Navsezadnje pa je potrebno poudariti tudi pomen promocije knjižnične dejavnosti, ki je tudi eden izmed ciljev Zelene čitalnice. Promocija knjižnice in njenih dejavnosti je namreč zelo pomembna, kar v svojem delu poudarja tudi Nagode (2003), saj z njo informiramo širšo javnost o našem obstoju ter o tem, kaj in kako prispevamo v družbeno okolje. Zelena čitalnica je mišljena kot sekundarna promocija, saj spada med storitve in predstavitev celostne podobe knjižnice, medtem ko v primarno sodijo stiki z javnostmi oziroma oglaševanje (Nagode, 2003).

Projekt Zelena čitalnica je Mestna knjižnica Grosuplje v letu 2024 izvedla v mesecu juliju in mesecu avgustu, vodili sta ga knjižničarki mladinskega oddelka osrednje knjižnice. Srečanja so bila izvedena devetkrat, tj. 3-krat v mesecu juliju in 6-krat v mesecu avgustu, posamezno srečanje pa je potekalo dve uri (od 10. do 12. ure). Srečanja so potekala na šestih različnih lokacijah v občini Grosuplje: Šmarje-Sap, Grosuplje, Škocjan, Št. Jurij, Spodnja Slivnica in Polica. Skupno se je Zelene čitalnice udeležilo kar 107 udeležencev, od tega 102 otrok (tj. dečki in deklice) in 5 staršev oziroma starih staršev.

5 RAZISKAVA

5.1 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE

V Mestni knjižnici Grosuplje menijo, da so projekti kot je Zelena čitalnica pomemben del poslanstva knjižnice. Z raziskavo smo želeli preveriti, ali je projekt zaželen in ali ga otroci radi obiskujejo, predvsem pa nas je zanimalo, kateri deli projekta so otrokom bolj zanimivi, kateri pa manj. Za knjižnico so pomembni tudi podatki o tem, kako številčen obisk imajo posamezne Zelene čitalnice glede na pretekla leta, v kolikšni meri so udeleženci zadovoljni s posamezno aktivnostjo v projektu in na katerih točkah so še možne izboljšave. Rezultati raziskave bodo

lahko v pomoč knjižnici pri načrtovanju nadgradnje projekta in odpravljanju njegovih morebitnih pomanjkljivosti.

5.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN ZNANSTVENE DOMNEVE (TEZE)

Z izvedbo raziskave smo si želeli odgovoriti na naslednja raziskovalna vprašanja:

1. Ali otroci sami pristopijo k dejavnost in ali potrebujejo spodbudo knjižničarke/staršev?
2. Ali otroci med dejavnostmi sodelujejo s knjižničarko?
3. Pri kateri dejavnosti Zelene čitalnice so otroci najmanj aktivni?
4. V kolikšni meri knjižničarka povabi otroke k ponovni dejavnosti in ali otroci pokažejo zanimanje za ponovne dejavnosti?

Predvidevali smo, da:

1. Obisk na Zeleni čitalnici z leti narašča.
2. Otroke na Zeleni čitalnici najbolj zanimajo ustvarjalne delavnice.
3. Knjižničarka v času izvedbe aktivno sodeluje z otroki, jim nudi pomoč in prilagaja naloge starostnim skupinam.

5.3 METODOLOGIJA

Za pridobitev raziskovalnih podatkov smo uporabili dve metodi kvalitativnega raziskovanja, in sicer metodo intervjuja in metodo opazovanja z udeležbo. Pridobili smo tudi kvantitativne podatke, tj. statistiko udeležencev. Raziskovalna metoda opazovanja je bila sicer v Mestni knjižnici Grosuplje že uporabljena v dveh sorodnih predhodnih raziskavah.

V prvi raziskavi se je avtorica Lončarić (2018) osredotočala na vlogo knjižničarja pri razvoju otrok na podlagi analiziranja pravljíčno-igralnih ur. V raziskovalnem delu je s pomočjo opazovalne sheme opazovala odziv otrok in sodelovanje med knjižničarko in otroki. V vzorcu je bilo vključeno 68 otrok in 2 knjižničarki. Rezultati raziskave so pokazali, da otroci pravljíčno sobo zaznavajo kot prijeten prostor, pri vseh sedmih opazovanih pravljíčnih urah pa sta knjižničarki otroke aktivno vključili v komunikacijski proces in ustvarjalni del pravljíčnih ur.

V drugi raziskavi se je njena avtorica prav tako osredotočila na opazovanje udeležencev projekta (Kavšek, 2020). Uporabila je opazovalno shemo, skozi katero je beležila vedenje otrok in mentorice med izvajanjem projekta »Z igro do branja«, ki jo je vodila zunanja izvajalka. V raziskavi je sodelovalo 68 otrok in mentorica, namen projekta pa je bil navdušiti za branje otroke, ki imajo bralne težave. Raziskava, ki je vključevala opazovanje 10 srečanj, je pokazala, da je mentorica zelo dobro spodbudila otroke k sodelovanju in da otroci dejavnost radi obiskujejo, starši pa so projekt ocenili kot koristen za njihove otroke.

5.3.1 Uporaba metode intervjuja

Intervju predstavlja kvalitativno metodo zbiranja raziskovalnih podatkov. Gre za individualen pogovor med dvema osebama – raziskovalec/spraševalec in intervjuvanec/vprašanec (Lamut in Macur, 2012). Strukturiran intervju poteka s pomočjo vnaprej pripravljenega vprašalnika, ki ga spraševalec uporablja kot vodilo za intervju, njegove prednosti pa so doslednost, sistematičnost in zanesljivost (Ambrož in Colarič-Jakše, 2015). Ker avtorja Ambrož in Colarič-Jakše (2015) poudarjata, da vzdušje v intervjuju zelo vpliva na kakovost pogovora, smo se odločili, da intervju izvedemo z obema knjižničarkama hkrati (skupinski intervju), saj sta bili tako pod manjšim pritiskom, v odgovorih pa sta se lahko dopolnjevali.

Intervju je bil strukturiran, saj so bila vprašanja pripravljena vnaprej (Priloga 1). Vključeval je 9 osnovnih vprašanj in 8 podvprašanj. Ker sta bili udeleženci le dve, in sicer izvajalki projekta, je bil vzorec namenski. Intervju je bil izveden v mesecu juniju 2024. V njem sta sodelovali knjižničarki, ki sta v letu 2023 vodili projekt in ga izvajali na različnih lokacijah znotraj občine. Intervju je bil posnet (s snemanjem sta se intervjuvanki strinjali), sledila je njegova transkripcija in analiza vsebine odgovorov.

Z intervjujem smo ugotovili natančen namen in cilje projekta ter pridobili poglobljen uvid v celoten projekt – od njegove priprave in izvedbe do samih izkušenj s projektom. Kasneje smo na podlagi rezultatov intervjuja pripravili raziskovalna vprašanja, teze in opazovalno shemo za izvedbo opazovanja.

5.3.2 Uporaba metode opazovanja

Šauperl (2005) v svojem prispevku opisuje metodo opazovanja kot obliko sistematičnega beleženja, ki poteka v naravnem okolju in je dogajanje možno opazovati s prostim očesom. Metode opazovanja pa ločimo glede na to, kakšno vlogo ima opazovalec do opazovanih oseb, zato poznamo opazovanje brez udeležbe in opazovanje z udeležbo (Lamut in Macur, 2012). Glede na seznanitev udeležencev o opazovanju Lamut in Macur (2012) navajata odkrito in prikrito opazovanje, pri slednjem pa lahko pride do etično problematične raziskave. Pomembno je določiti tudi stopnjo strukturiranosti, ki opazovanje deli na strukturirano in nestrukturirano opazovanje. Pri strukturiranem opazovanju opazovalec po vnaprej zastavljeni opazovalni shemi opazuje, kaj se dogaja in kako pogosto, medtem ko si pri nestrukturiranem opazovanju raziskovalec določi le okvirne vsebinske kategorije za opazovanje (Lamut in Macur, 2012).

V primeru naše raziskave smo se odločili za odkrito opazovanje z udeležbo, pri čemer smo imeli vnaprej pripravljen strukturiran načrt opazovanja (t. i. opazovalno shemo). Pred vsako izvedbo Zelene čitalnice smo starše prosili za privolitev za sodelovanje otroka v raziskavi. Obrazec Soglasje staršev o sodelovanju otroka v raziskavi (Priloga 2), so oddali vsi udeleženci, s čimer so sodelovanje dovolili in bili z njim seznanjeni. Kljub temu da so bili otroci in starši seznanjeni z opazovanjem, menimo, da to ni preveč vplivalo na rezultate raziskave, saj so otroci delovali sproščeno.

Za zbiranje raziskovalnih podatkov smo uporabili opazovalno shemo (Priloga 3), ki je bila oblikovana na podlagi intervjuja s knjižničarkama. Opazovanje je potekalo na vsaki izvedbi Zelene čitalnice. Termini opazovanja so bili sledeči:

- 16. 7. 2024 – Šmarje-Sap (Osnovna šola Šmarje-Sap),
- 17. 7. 2024 – Grosuplje (Mestna knjižnica Grosuplje),
- 18. 7. 2024 – Grosuplje (Mestna knjižnica Grosuplje),
- 7. 8. 2024 – Škocjan (dom krajanov),
- 8. 8. 2024 – Št. Jurij (Podružnična šola Št. Jurij),
- 9. 8. 2024 – Grosuplje (Mestna knjižnica Grosuplje),
- 21. 8. 2024 – Spodnja Slivnica (dom krajanov),
- 22. 8. 2024 – Polica (Podružnična šola Polica),
- 23. 8. 2024 – Grosuplje (Mestna knjižnica Grosuplje).

Zeleno čitalnico sta izvajali dve knjižničarki, ki sta bili pri izvedbi prav tako opazovani. Tekom raziskave smo med udeleženci posameznega dogodka opazovali zgolj otroke, saj so starši oziroma stari starši večinoma nastopili kot spremljevalci in so se k dejavnosti priključili poleg otroka. Opazovalno shemo smo razdelili na tri sklope oziroma cilje – začetek dejavnosti, izvedba dejavnosti (tj. pravljica, ustvarjanje in igre) in zaključevanje dejavnosti. V vseh treh sklopih smo opazovali naslednja vedenja:

- vedenje otrok ob prihodu,
- vedenje/motivacijo knjižničarke pred dejavnostjo,
- vedenje otrok med dejavnostjo,
- vedenje knjižničarke med dejavnostjo,
- vedenje otrok pri zaključevanju dejavnosti in
- vedenje knjižničarke pri zaključevanju dejavnosti.

V prvem sklopu smo opazovali odzive otrok ob prihodu na dejavnost. Opazovali smo, ali otroci na dejavnost vstopijo takoj, na pobudo staršev, na pobudo knjižničarke ali pa na pobudo obeh. Poleg otrok smo opazovali tudi vedenje knjižničarke, in sicer uvodno motivacijo pred začetkom dejavnosti – ali naveže pogovor z otroki, ali jih povabi k uvodni aktivnosti in ali se pogovori s starši.

V drugem sklopu smo opazovali odzive otrok in knjižničarke med dejavnostjo. Najprej smo se osredotočili na vedenje knjižničarke, pri čemer smo bili pozorni le na prisotnost/nepresotnost določenih odzivov, ne pa na količino slednjih, saj je velika večina odzivov težko izmerljiva v interakciji z udeleženci. Opazovali smo prisotnost prostega pogovora, zastavljanje vprašanj otrokom, vključenost gibanja, iger, ustvarjanja, pripovedovanja, kretenj, telesne drže (aktivna/pasivna) in očesnega stika, spodbujanje otrok k dejavnosti, usmerjanje otrok, prilagajanje nalog starosti otrok in prisotnost pohval.

Sledilo je opazovanje odzivov otrok v interakciji s knjižničarko. Opazovali smo, koliko otrok se odziva na vprašanja knjižničarke, koliko jih prisluhne pravljam, pripoveduje in sodeluje pri nalogah/igrah/ustvarjanju, koliko jih želi pokazati končni izdelek, koliko jih pogleduje proti knjižničarki in ali slednji zastavljajo vprašanja.

V tretjem sklopu smo opazovali odzive otrok in knjižničarke pri zaključevanju dejavnosti. Pri opazovanju knjižničarke smo bili ponovno pozorni le na prisotnost/neprisotnost določenih vedenj, ne pa na količino slednjih. Zanimalo nas je, ali otroke obvesti o zaključku dejavnosti, ali jih pohvali in ali jih povabi k ponovni dejavnosti. Pri odzivu otrok pa nas je zanimalo, koliko jih izrazi zanimanje za ponovne dejavnosti in koliko jih pozdravi knjižničarko v slovo.

Po zaključenem opazovanju smo podatke vnesli v tabelo Excel, kjer smo sešteli število odzivov glede na posamezno opazovano vedenje.

6 REZULTATI

Po izvedenih Zelenih čitalnicah smo najprej analizirali statistične podatke, da bi ugotovili, kolikšno število udeležencev so imele pretekle Zelene čitalnice in kolikšno število se jih je udeležilo zadnje (tj. v letu 2024). V Preglednici 1 so razvidni podatki o številu izvedenih Zelenih čitalnic, številu različnih lokacij, številu udeležencev in povprečnem številu udeležencev na srečanju.

Preglednica 1: Statistika obiska Zelenih čitalnic

Leto izvedbe	2022	2023	2024
Število Zelenih čitalnic	7	10	9
Število različnih lokacij	2 lokaciji	6 lokacij	6 lokacij
Skupno število udeležencev	100	134	107
Povprečno število udeležencev na srečanju	14	13	12

Na podlagi zbranih podatkov o številu udeležencev lahko ovržemo tezo 1, s katero smo domnevali, da »obisk na Zeleni čitalnici z leti narašča«. Kljub temu da število udeležencev vsako leto presega 100, je potrebno upoštevati tudi število izvedenih Zelenih čitalnic, ki jih je bilo največ v letu 2023 (tj. 10 ponovitev). Povprečno število udeležencev na srečanju nam pokaže, da trend udeležbe kaže rahlo upadanje.

Sledila je analiza podatkov, pridobljenih z opazovanjem. Rezultati so v nadaljevanju prikazani s pomočjo frekvenc (tj. pogostosti pojavljanja določenih vedenj) in rangov. Maksimalna frekvenca je 102, in sicer v primeru, ko se je v določeno aktivnost vključilo vseh 102 otrok (tj. dečki in deklice) udeležencev raziskave.

Ker smo pri projektu želeli ugotoviti, katere dejavnosti so otrokom najbolj všeč, smo v opazovanje vključili tudi njihovo sodelovanje pri nalogah/igrah ter sodelovanje pri ustvarjanju in poslušanje knjižničarke med njenim pripovedovanjem pravljic. Glede na rezultate, ki jih lahko razberemo iz Preglednice 2, lahko rečemo, da je več kot 88 % otrok sodelovalo pri nalogah in igrah, kar 95 % pa jih je prisluhnilo pravljici in sodelovalo pri ustvarjanju. Tezo 2, ki je vključevala domnevo, da »otroke na Zeleni čitalnici najbolj zanimajo ustvarjalne delavnice« lahko potrdimo le delno, saj so v enakem številu pokazali zanimanje tudi za poslušanje pravljic.

Preglednica 2: Sodelovanje pri aktivnostih – otroci

Odzivi otrok	Pogostost (f)	Rang
Med pripovedovanjem prisluhnejo pravljici.	97	1
Sodelujejo pri nalogah/igrah.	90	2
Sodelujejo pri ustvarjanju.	97	1

Kot aktivno sodelovanje knjižničarke z otroki smo upoštevali prisotnost naslednjih vedenj: prosti pogovor, zastavljanje vprašanj, število kretenj, telesna drža (aktivna/pasivna), prisotnost očesnega stika, spodbujanje otrok k dejavnosti in pohvale. Vsa vedenja so bila prisotna na vseh izvedenih srečanjih, z izjemo manjšega števila kretenj na dveh srečanjih. Knjižničarka je otroke med delom usmerjala in jim pomagala, kar je bilo prisotno na vseh izvedenih Zelenih čitalnicah. Prav tako je naloge ustrezno prilagodila starosti otrok, kar je bilo potrebno za dobro izvedbo projekta, saj je bil starostni razpon udeležениh otrok zelo velik (tj. 4–14 let).

Glede na rezultate opazovanja (Preglednica 3) lahko tezo 3 (»Knjižničarka v času izvedbe aktivno sodeluje z otroki, jim nudi pomoč in prilagaja naloge starostnim skupinam«) potrdimo, saj je knjižničarka aktivno sodelovala z otroki in jim nudila pomoč ter naloge prilagajala starostnim skupinam.

Preglednica 3: Sodelovanje med knjižničarko in otroki med dejavnostjo – knjižničarka

Dejavnost knjižničarke	Pogostost (f)
Prosti pogovor (prisotno/ni prisotno)	Prisotno – 9
Otrokom zastavlja vprašanja. (prisotno/ni prisotno)	Prisotno – 9
Vključenost gibanja (prisotno/ni prisotno)	Prisotno – 8 Ni prisotno – 1
Vključenost iger (prisotno/ni prisotno)	Prisotno – 9

Ustvarjanje (prisotno/ni prisotno)	Prisotno – 9
Pripovedovanje (prisotno/ni prisotno)	Prisotno – 7 Ni prisotno – 2
Kretnje (veliko/malo)	Veliko – 7 Malo – 2
Telesna drža (aktivna/pasivna)	Aktivna – 9
Očesni stik (prisoten/ni prisoten)	Prisotno – 9
Otroke spodbuja in povabi k dejavnosti. (prisotno/ni prisotno)	Prisotno – 9
Med delom otroke usmerja in jim pomaga. (prisotno/ni prisotno)	Prisotno – 9
Nalogo prilagodi starosti otrok. (prisotno/ni prisotno)	Prisotno – 9
Otroke pohvali. (prisotno/ni prisotno)	Prisotno – 9

Glede na podatke, prikazane v Preglednici 4, lahko ugotovimo, da je največ otrok pristopilo k dejavnosti takoj oziroma brez pobude, sledijo vstop na pobudo staršev in knjižničarke in vstop na pobudo staršev, nazadnje pa vstop na pobudo knjižničarke. Otroci torej najpogosteje k dejavnosti pristopijo sami in pri tem ne potrebujejo spodbude knjižničarke ali staršev.

Preglednica 4: Odziv otroka na dejavnost

Odziv otroka	Pogostost (f)	Rang
Takoj vstopi.	83	1
Vstopi na pobudo staršev.	6	3
Vstopi na pobudo knjižničarke.	3	4
Vstopi na pobudo obeh.	10	2

Glede na rezultate opazovanja (Preglednica 5) je knjižničarka delovala motivacijsko, vse otroke oziroma udeležence je povabila k uvodni aktivnosti. Uvodna aktivnost je bila na vseh Zelenih čitalnicah medsebojno spoznavanje (tj. spoznavne igre). V veliki večini je navezala tudi pogovor z otroki in se pogovorila s starši oziroma starimi starši, ki so otroke pripeljali na Zeleno čitalnico. Nekateri otroci so na prizorišče prišli brez spremstva, ali pa je več otrok prišlo z istim spremstvom, zato število pogovorov s starši ni povsem relevantno.

Preglednica 5: Uvodna motivacija knjižničarke pred dejavnostjo

Motivacija knjižničarke pred dejavnostjo	Pogostost (f)
Naveže pogovor z otroki.	98
Otroke povabi k uvodni aktivnosti.	102
Pogovori se s starši.	29

Preglednica 6 prikazuje podatke o sodelovanju med knjižničarko in otroki med samo dejavnostjo. Skoraj vsi otroci so med dejavnostjo knjižničarko nenehno spremljali s pogledom, se v veliki večini odzvali tudi na njena vprašanja, ji zastavljali vprašanja, nekaj manj pa jih je pripovedovalo – bodisi o počitnicah ali pa v sklopu določene pripovedovalske naloge, ki jo je zastavila knjižničarka. Končni izdelek je želela pokazati približno polovica otrok oziroma običajno mlajši udeleženci Zelene čitalnice. Sklepamo lahko torej, da so otroci med dejavnostmi več kot očitno radi sodelovali s knjižničarko.

Preglednica 6: Sodelovanje med knjižničarko in otroki med dejavnostjo – otroci

Odzivi otrok	Pogostost (f)	Rang
Odzivajo se na vprašanja knjižničarke.	88	2
Pripovedujejo.	73	4
Želijo pokazati končni izdelek oziroma dokončano nalogo.	56	5
Pogled je usmerjen h knjižničarki.	96	1
Zastavljajo vprašanja knjižničarki.	78	3

V nadaljevanju nas je zanimalo, pri kateri aktivnosti Zelene čitalnice so otroci najmanj aktivni. Kot lahko razberemo iz Preglednice 2, ki vključuje podatke o sodelovanju otrok pri posamezni aktivnosti, so otroci na Zeleni čitalnici najmanj aktivni pri nalogah oziroma igrah, saj so se v tistem času največkrat razporedili v več skupin. Medtem ko se jih je nekaj igralo z družabnimi in športnimi igrami, so drugi raje listali knjige in barvali pobarvanke, kar je razumljivo, saj niso vsi ljubitelji tovrstnih dejavnosti.

Ugotoviti smo želeli tudi v kolikšni meri knjižničarka povabi otroke k ponovni dejavnosti in ali otroci pokažejo zanimanje za ponovne dejavnosti. Knjižničarka je med izvedbo Zelenih čitalnic otroke vedno obvestila o zaključevanju dejavnosti, hkrati pa jih je velikokrat pohvalila med sodelovanjem in pri zaključku dejavnosti (Preglednica 7). V nekaj primerih se je zgodilo, da jih je pozabila povabiti k ponovni dejavnosti. Kljub temu pa so starši, ki so otroke pripeljali na Zeleno čitalnico, večinoma dobro spremljali obveščanje knjižnice o dogodku preko spleta, zato smo na različnih lokacijah večkrat opazili ponoven obisk določenih otrok.

Preglednica 7: Zaključevanje dejavnosti – knjižničarka

Odzivi knjižničarke	Pogostost (f)
Otroke obvesti o zaključku dejavnosti. (prisotno/ni prisotno)	Prisotno – 9
Otroke pohvali. (prisotno/ni prisotno)	Prisotno – 8 Ni prisotno – 1
Otroke povabi k ponovni dejavnosti. (prisotno/ni prisotno)	Prisotno – 6 Ni prisotno – 3

Skoraj polovica otrok je izrazila zanimanje za ponovne dejavnosti (Preglednica 8), velikokrat pa se je pojavilo tudi povpraševanje po podobnih aktivnostih v prihajajočem letu. Skoraj vsi otroci so knjižničarko pozdravili v slovo in izrazili zadovoljstvo. Ugotavljamo, da je knjižničarka otroke velikokrat povabila k ponovni dejavnosti, hkrati pa so ti izrazili ponovno zanimanje zanje.

Preglednica 8: Zaključevanje dejavnosti – otroci

Odzivi otrok	Pogostost (f)
Otroci izrazijo zanimanje za ponovne dejavnosti.	49
Otroci pozdravijo knjižničarko v slovo.	94

7 RAZPRAVA Z ZAKLJUČKI

V pisni nalogi smo se posvetili projektu Zelena čitalnica, ki ga je Mestna knjižnica Grosuplje v poletju 2024 izvedla tretjič. Cilj raziskave je bil ugotoviti, kako številni obiski so imele Zelene čitalnice do sedaj, v kolikšni meri so bili udeleženci zadovoljni s posamezno aktivnostjo v projektu in kje so možne izboljšave. Opravili smo intervju s knjižničarkama, ki sta že v preteklosti vodili projekt, na podlagi tega pa oblikovali opazovalno shemo, ki je bila uporabljena pri opazovanju izvedbe posameznih Zelenih čitalnic. Na osnovi rezultatov raziskave smo lahko odgovorili na zastavljena raziskovalna vprašanja ter potrdili oziroma zavrnili postavljene znanstvene domneve (teze).

Ugotovili smo, da otroci večinoma sami pristopijo k dejavnosti, nekaj pa jih potrebuje tudi spodbuda knjižničarke in staršev. Med dejavnostmi so otroci aktivno sodelovali s knjižničarko, kar smo ugotovili glede na pridobljene rezultate opazovanja vedenj – pogled je usmerjen h knjižničarki, odzivajo se na vprašanja, zastavljajo vprašanja, pripovedujejo in želijo pokazati končni izdelek. Otroci so najmanj aktivni pri dejavnostih, ki se navezujejo na igre oziroma

naloge. Knjižničarka je otroke večinoma povabila k ponovni dejavnosti, hkrati pa je več kot polovica otrok izrazila zanimanje za ponovne dejavnosti.

Prvo znanstveno domnevo smo ovrgli, saj obisk na Zeleni čitalnici ne narašča; z raziskavo smo namreč ugotovili, da obisk rahlo upada. Drugo tezo smo deloma potrdili, saj so rezultati raziskave pokazali, da otroke najbolj zanimajo ustvarjalne delavnice, hkrati pa je bil rezultat enak tudi pri poslušanju pravljic. Knjižničarka v času izvedbe aktivno sodeluje z otroki, jim nudi pomoč in prilagaja naloge starostnim skupinam, zato je ob zaključku raziskave bila potrjena tudi tretja teza.

Knjižničarki sta v letu 2024 v pripravo Zelene čitalnice vključili še več vsebin in aktivnosti za otroke in družine, saj se je v preteklih letih izkazalo, da so najpogostejši udeleženci dogodka otroci in njihovi starši. Vsaka izvedena Zelena čitalnica je bila zastavljena na nekoliko drugačen način, zato se tudi otroci, ki so jo obiskali večkrat, niso dolgočasili. V Zeleni čitalnici, ki je potekala v letu 2024, je bilo sicer prisotnih nekaj starih staršev in staršev otrok, vendar veliko manj kot pretekla leta, kar želi knjižnica izboljšati v prihodnjih izvedbah projekta.

Obisk Zelene čitalnice je vsako leto, na različnih lokacijah, nekoliko drugačen. Nanj vpliva veliko zunanjih dejavnikov, kot so npr. sočasne prireditve znotraj občine, vreme, poletne počitnice in čas dopustov. Kljub temu pa je obisk vsako leto zelo številčen. Morda bi k večjemu obisku pripomogla dodatna lokacija in večja promocija projekta na krajih, kjer je bilo opaženo manjše število udeležencev.

V okviru projekta Zelena čitalnica bi lahko raziskali še veliko področij. V prihodnje bi lahko opazovali, koliko novih članov knjižnica pridobi s projektom in koliko udeležencev Zelene čitalnice je stalnih oziroma novejših. Prav tako bi lahko izvedli analizo številčnosti obiska glede na posamezne lokacije in tako spremenili katero od lokacij, ki ni dovolj obiskana.

Rezultati raziskave kažejo, da je projekt Zelena čitalnica dobro sprejet in da so njegovi začetki obetavni tudi za njegovo nadaljevanje v prihodnjih letih. Ker je bil projekt izveden šele trikrat in je bil naš raziskovalni vzorec majhen, posploševanje ugotovitev za podobne projekte drugod po Sloveniji ni mogoče. Ker pa je projekt dokaj edinstven, bomo morda z raziskavo tudi druge splošne knjižnice spodbudili k podobnim poletnim aktivnostim.

8 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

- Ambrož, M. in Colarič-Jakše, L. M. (2015). *Pogled raziskovalca: načela, metode in prakse*. Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta.
- Javna agencija za knjigo RS. (b. d.). *Rastem s knjigo*. <https://www.jakrs.si/bralna-kultura/rastem-s-knjigo/>
- Kavšek, J. (2020). *Spodbujanje bralne pismenosti in bralne kulture: evalvacija projekta Z igro do branja v Mestni knjižnici Grosuplje* [Pisna naloga za bibliotekarski izpit]. Mestna knjižnica Grosuplje. <https://dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-3TW19RIE/8f5169bc-f152-4574-99cd-6915bc550533/PDF>
- Lamut, U. in Macur, M. (2012). *Metodologija družboslovnega raziskovanja: od zasnove do izvedbe*. Vega.
- Lončarić, M. (2018). *Vloga knjižničarja pravljicarja pri razvoju otrok: analiza pravljичno igralnih ur* [Diplomski seminar]. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
- Mestna knjižnica Grosuplje. (9. 12. 2010). *Koščakova hiša*. Kamra. <https://www.kamra.si/digitalne-zbirke/koscakova-hisa/>
- Mestna knjižnica Grosuplje. (2023). *Letno poročilo Mestne knjižnice Grosuplje*. <https://www.gro.sik.si/wp-content/uploads/2024/03/2023.pdf>
- Mestna knjižnica Grosuplje. (9. 8. 2024). V *Wikipedija: prosta enciklopedija*. https://sl.wikipedia.org/wiki/Mestna_knji%C5%BEnica_Grosuplje
- Nagode, A. (2003). Promocijska dejavnost visokošolske knjižnice: primer knjižnice oddelka za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo. *Knjižnica*, 47(3), 131–161. <https://journals.uni-lj.si/knjiznica/article/view/14065/12375>
- Pečjak, S. (2010). *Psihološki vidiki bralne pismenosti: od teorije k praksi*. Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Resman, S. (2011). Knjižnica za družine. V M. Ambrožič in D. Vovk (ur.), *Knjižnica: odprt prostor za dialog in znanje: zbornik referatov* (str. 67–82). Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-ZINW5NMV/09a8d237-f575-4c7b-8b25-5ecef60e8714/PDF>
- Sajtl, A. (2023). Priročnik za izvajalce medgeneracijskih programov. *Kakovostna starost*, 26(3), 74-78. <https://www.inst-antontrstenjaka.si/izdelki/177.pdf>
- Steinbuch, M., Novljan, S., Zabukovec, V., Andrin, D., Brilej, I., Fekonja, R., Kosi, J., Kuštrin Tušek, N., Prijol, V., Vagaja Petrič, N. in Zwitter, S. (2010). *Knjižnično*

informacijsko znanje, Posodobitve pouka v gimnazijski praksi. Zavod RS za šolstvo.
https://www.zrss.si/projektiess/gradiva/posgim/GRA_Knjiznicno_informacijsko_znanje.pdf

Strategija razvoja slovenski splošnih knjižnic 2022-2027. (2022). Združenje splošnih knjižnic.
https://www.knjiznice.si/wp-content/uploads/2022/08/ZSK_Strategija-razvoja-slovenskih-splosnih-knjiznic-2022-2027_oblikovano.pdf

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice: (za obdobje 2018–2028). (2018).
Nacionalni svet za knjižnično dejavnost.
<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/Zakonodaja-ki-ni-na-PISRS/Kulturna-dediscina/2ffbd52377/Strokovna-priporocila-in-standardi-za-splosne-knjiznice.pdf>

Šauperl, A. (2005). Kvalitativne raziskovalne metode. V A. Šauperl (ur.), *Raziskovalne metode v bibliotekarstvu, informacijski znanosti in knjigarstvu* (str. 149–162).
Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo.

Vilar, P. (2017). *Proaktivna splošna knjižnica za bralno pismenost in bralno kulturo*. Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-W2P874OB>

PRILOGE

Priloga 1: Intervju s knjižničarkama

Projekt Zelena čitalnica v Mestni knjižnici Grosuplje – Intervju

1. Kdaj in kako se je začel projekt Zelena čitalnica?

Projekt Zelena čitalnica se je začel leta 2022 kot pobuda Mestne knjižnice Grosuplje, z namenom popestritve poletnih počitnic za obiskovalce vseh starosti ter spodbujanja branja na prostem. Začetna ideja je izvirala iz želje po približanju knjižničnega gradiva uporabnikom v zelenem okolju in ustvarjanju pozitivnih izkušenj, povezanih z branjem.

2. Kako poteka projekt Zelena čitalnica?

a. Koliko časa se izvaja v celem poletju?

Projekt poteka v času poletnih počitnic, običajno je to en teden v juliju ter en teden v avgustu, vse skupaj deset srečanj.

b. Koliko lokacij obiščete?

Vsako leto obiščemo med 5 in 7 različnih lokacij znotraj občine Grosuplje. Lokacije se lahko razlikujejo glede na zanimanje in povratne informacije iz prejšnjih let.

3. Ste idejo za projekt Zelena čitalnica dobili od že obstoječih oziroma podobnih dejavnosti?

Da, idejo je spodbudil projekt Knjižnica pod krošnjami. Nekaj podobnega smo si želeli ustvariti tudi za naše uporabnike in tako se je razvila ideja za Zeleno čitalnico.

4. Zelena čitalnica poteka na različnih lokacijah znotraj občine Grosuplje. Na podlagi česa se odločate, v katerem kraju jo boste izvajali?

Lokacije izbiramo na podlagi več kriterijev, kot so dostopnost, varnost, naravna senca, bližina stanovanjskih naselij ter povratne informacije uporabnikov. Po analizi obiskov preteklih let in izkazanega zanimanja se odločimo, katere vključiti v tekoče leto.

a. Ali ima Zelena čitalnica vsako leto iste lokacije izvajanja?

Ne. Medtem ko se nekatere priljubljene lokacije ponavljajo, vsako leto dodamo tudi nove, da pritegnemo nove obiskovalce in ohranjamo zanimanje rednih udeležencev.

5. Kaj je glavni namen oziroma cilj projekta Zelena čitalnica?

Glavni namen projekta je spodbujanje bralne kulture med ljudmi v času poletnih počitnic, ko so običajne šolske obveznosti prekinjene. Poleg tega želimo otrokom ponuditi kakovostno preživljanje prostega časa na prostem.

a. So se cilji projekta tekom let spreminjali, dopolnjevali?

Cilji so ostali precej podobni izhodiščnim, a smo jih skozi leta dopolnjevali z dodatnimi dejavnostmi in vsebinami. Glede na populacijo obiskovalcev smo se tako usmerili v pripravo več vsebin in aktivnosti za otroke in družine.

b. Se vam zdi, da se cilji z izvedbo projekta uresničujejo?

Menimo, da se.

6. Kako se pripravljate na izvedbo Zelene čitalnice?

Najprej naredimo analizo preteklega leta in se odločimo, kaj obdržati in kaj spremeniti. Nato izberemo lokacije ter se dogovorimo z odgovornimi. Potem pripravimo delavnice in ostale vsebine, promocijski material in pričnemo z oglaševanjem.

a. Koliko časa traja eno srečanje?

Eno srečanje običajno traja 2 uri, odvisno od programa in aktivnosti, ki jih izvajamo.

b. Katere aktivnosti vse se odvijajo na Zeleni čitalnici?

Na Zeleni čitalnici potekajo različne aktivnosti, kot so skupno branje, ustvarjalne delavnice, pripovedovanje zgodb, družabne igre, kvizi ter različne interaktivne igre, ki spodbujajo domišljijo in kreativnost.

7. Zelena čitalnica je projekt, ki je namenjen predvsem otrokom v času šolskih počitnic. Kako ste zadovoljni z obiskom?

Z obiskom smo zelo zadovoljni. Vsako leto beležimo rast števila udeležencev, kar kaže na priljubljenost in uspešnost projekta med otroki in njihovimi starši.

8. Katere dejavnosti običajno izvajate na Zeleni čitalnici?

Običajno beremo, ustvarjamo in se igramo razne igre.

a. Katera aktivnost na Zeleni čitalnici je po vašem mnenju otrokom najbolj všeč?

Otrokom so najbolj všeč ustvarjalne delavnice, kjer lahko ustvarjajo in izražajo svojo domišljijo. Prav tako uživajo v pripovedovanju zgodb in interaktivnih igrah, ki vključujejo elemente tekmovanja in sodelovanja.

9. Bi lahko rekli, da Zelena čitalnica sodi med bolj/manj obiskane v primerjavi z drugimi dejavnostmi, ki so namenjene otrokom (npr. pravljíčne urice)?

Zelena čitalnica sodi med bolj obiskane dejavnosti. Zaradi svoje unikatne izvedbe na prostem in zanimivih aktivnosti privlači veliko število otrok in staršev, kar je morda nekoliko več kot obisk pri standardnih pravljíčnih uricah v knjižnici.

Priloga 2: Izjava o soglasju

Soglasje staršev o sodelovanju otroka v raziskavi

Podpisani _____ dovoljujem, da moj otrok sodeluje v
(Ime in priimek)

raziskavi, katere rezultati bodo uporabljeni zgolj v pisni nalogi za bibliotekarski izpit.

Datum: _____

Podpis staršev: _____

Priloga 3: Opazovalna shema

OPAZOVALNA SHEMA

Datum: _____

Št. udeležencev:

a) Otroci: _____

b) Starši: _____

Cilj 1 – Začetek dejavnosti

Odziv otroka na dejavnost		
ODZIVI	POGOSTOST	OPOMBE
Takoj vstopi.		
Vstopi na pobudo staršev.		
Vstopi na pobudo knjižničarke.		
Vstopi na pobudo obeh.		

Uvodna motivacija knjižničarke pred dejavnostjo		
ODZIVI	POGOSTOST	OPOMBE
Naveže pogovor z otroki.		
Otroke povabi k uvodni aktivnosti.		
Pogovori se s starši.		

Cilj 2 – Izvedba dejavnosti (pravljica, ustvarjanje in igre)

Sodelovanje med knjižničarko in otroki med dejavnostjo – KNJIŽNIČARKA		
ODZIVI	POGOSTOST	OPOMBE
Prosti pogovor (prisotno/ni prisotno)		
Otrokom zastavlja vprašanja. (prisotno/ni prisotno)		
Vključenost gibanja (prisotno/ni prisotno)		
Vključenost iger (prisotno/ni prisotno)		
Ustvarjanje (prisotno/ni prisotno)		
Pripovedovanje (prisotno/ni prisotno)		
Kretnje (veliko/malo)		
Telesna drža (aktivna/pasivna)		
Očesni stik (prisoten/ni prisoten)		
Otroke spodbuja in povabi k dejavnosti. (prisotno/ni prisotno)		
Med delom otroke usmerja in jim pomaga. (prisotno/ni prisotno)		

Nalogo prilagodi starosti otrok. (prisotno/ni prisotno)		
Otroke pohvali. (prisotno/ni prisotno)		

Sodelovanje med knjižničarko in otroki med dejavnostjo – OTROCI		
ODZIVI	POGOSTOST	OPOMBE
Odzivajo se na vprašanja knjižničarke.		
Med pripovedovanjem prisluhnejo pravljici.		
Pripovedujejo.		
Sodelujejo pri nalogah/igrah.		
Sodelujejo pri ustvarjanju.		
Želijo pokazati končni izdelek oziroma dokončano nalogo.		
Pogled je usmerjen h knjižničarki.		
Zastavljajo vprašanja knjižničarki.		

Cilj 3 – Zaključevanje dejavnosti

Zaključevanje dejavnosti – KNJIŽNIČARKA		
ODZIVI	POGOSTOST	OPOMBE
Otroke obvesti o zaključku dejavnosti. (prisotno/ni prisotno)		
Otroke pohvali. (prisotno/ni prisotno)		
Otroke povabi k ponovni dejavnosti. (prisotno/ni prisotno)		

Zaključevanje dejavnosti – OTROCI		
ODZIVI	POGOSTOST	OPOMBE
Otroci izrazijo zanimanje za ponovne dejavnosti.		
Otroci pozdravijo knjižničarko v slovo.		